

Asia: VN/27263/2023

Lausuntopyyntö nuorisorangaistussäntelyn kehittämistä koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mietintö on varsin laaja, eikä siinä ole arvioni mukaan jätetty käsittelemättä mitään olennaista. Kaavailtu lainmuutos selkiyttäisi nuorisorangaistuksen asemaa rangaistusjärjestelmässä. Nuorisorangaistuksen vähäinen käyttö saattaa ainakin osittain johtua siitä, ettei se erotu riittävästi yhdyskuntapalvelurangaistuksesta ja valvonnalla tehostetusta ehdollisesta vankeudesta.

On kuitenkin vaikea ennakoida, että lain muuttaminen sanottavasti lisäisi nuorisorangaistuksen käyttöä. Perusongelmana on ollut toisaalta se, etteivät tuomitut ole sitoutuneet rangaistuksen suorittamiseen ja toisaalta se, että rikosprosessin viiveiden takia nuorelle on ehtinyt kertyä rikostiliä siinä määrin, että tuomion pituus on ylittänyt kaksi vuotta. Käyttöä saattaa lisätä se, että laissa edellytettäisiin nyt esitetyllä tavalla punnitsemaan velvoittavasti mahdollisuus tuomita nuorisorangaistus (esitetty muutos RL 6 luvun 9 §:ään).

Rangaistuksen vaikuttavuuden lisääminen on hyvä tavoite. Nuorisorangaistuksen sisällöstä on jo nyt säädetty laissa. Esitetyt muutokset velvoittasivat rangaistuksen täytäntöönpanijan kehittämään rangaistuksen sisältöä myös käytännössä. Yhtenä syynä nuorisorangaistuksen vähäiseen käyttöön on ollut myös se, että rangaistus on varsin työläs täytäntöönpantavaksi. Rangaistuksen sisällön tarkempi määrittely saattaa helpottaa tätä pulmaa.

Mietinnössä korostetaan viranomaisyhteistyön tärkeyttä. Riskinä on kuitenkin se, että hyvintointialueiden rahoituksen riittämättömyys johtaa siihen, etteivät hyvinvointialueet pysty panostamaan nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvään viranomaisyhteistyöhön lain tavoitteet toteuttavalla tavalla. Viranomaisten väliset tiedonvaihto-ongelmat eivät saisi vaikeuttaa yhteistyötä. Mietinnön perusteella viranomaisten välinen tiedonvaihto seuraamusselvityksen tarpeisiin on eri viranomaisia koskevassa lainsäädännössä varmistettu. Mietinnössä on viitattu laajasti viranomaisten tiedon saamista ja luovuttamista säänteleviin säädöksiin. Kokemus on osoittanut, että tietojenvaihdossa saattaa silti ilmetä yllättäviä esteitä ja hidasteita.

RL 6 luvun 10a §:n täsmennys on perusteltu. Nuorisorangaistukseen tumitsemisen edellytykset tulisivat entistä havainnollisemmin säädetyiksi. Nyt korostettaisiin toisena perusteena rikoksen

vakavuutta niin, että ehdollisen vankeuden sijasta tulisi tuomita nuorisorangaistus, esitetystä RL 6 luvun 10a §:n 1 momentin 2- kohdasta lähemmin ilmenevin perustein. Tulkitsemme työryhmän mietintöä kokonaisuutena niin, että tavoitteena on (kuten nuorisorangaistuksesta ensi kertaa säädettyäessä) nuoren rikoskierteen ehkäiseminen tai katkaiseminen. Tavoite on kriminaalipoliittisesti perusteltu. Rangaistuksen täytäntöönpanoon sisältyvät tukitoimet, ohjaaminen muiden viranomaisten tarjoamiin tukitoimiin, hoidon liittäminen osaksi rangaistusta ja rangaistuksen velvoittavuus tuomitulle ovat omiaan tätä tavoitetta edistämään. Nuorille erityisistä lähtökohdista muotoiltu rangaistus, jossa on kasvatuksellisia ja hoidollisia elementtejä, ei ole ristiriidassa rikosoikeusjärjestelmän yleisestävän tavoitteen kanssa. Vaikutus voi olla myös yleisestävästi myönteinen, jos nuorten rikoskierrettä pystytään ajan myötä entistä paremmin ennakoimaan ja rangaistukseen liitettävien tukitoimien ehkäisemään. Nuorisorangaistus on siihen tuomitulle vaativa rangaistus ja sen takia tukitoimet ovat välttämättömiä.

Rangaistusajan (maksimin) jatkaminen kahteen vuoteen on perusteltu, samoin mahdollisuus muuttaa rangaistuksen sisältöä sen suorittamisaikana.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto